

JUDEPOGROMERNA

»Här är vår vapenlösa trygghet än,
Vår lag, vår stora skatt i lust, i nöd;

— — — — —
I den, sen sekler ren, det stadgat stått,
Att, bryter en, all skuld är endast hans,
Att mannen böter ej för hustruns brott,
ej hustrun för sin mans.»

Dessa ord av Runeberg, lagda i landshövding Wibelius' mun, runno osökt i minnet, när den nationalsocialistiska regimen tog den judiska flykten Grynspans hämndemord å tyska legationen i Paris till förevändning för veritabla judepogromer och nya exempellöst hårda undantagslagar för judarna. Med metoder, med vilka ej ens häxprocesserna kunna jämföras, ha till brottet oskyldiga ålagts en »Sühneleistung», vari ingår generell kapitalkonfiskation, skyldighet för judiska innehavare av näringsföretag, affärer, hantverk o. dyl. att realisera dessa och därmed deras »Ausschaltung» ur tyskt näringsliv, förbud för judar att besöka ariska teatrar, biografier o. dyl., förbud för judisk ungdom att studera vid tyska universitet eller gå i tyska skolor, förbud för judar att ta försäkringar, plikt för judarna att själva iståndsätta sina affärer efter fönsterkrossningarna, i vissa fall tvång för judar att dagligen anmäla sig för polisen o. s. v. Även om ghetto-systemets införande icke proklamerats — snarast synes nazistledningen officiellt ha tagit avstånd från denna tanke — måste de statliga åtgärderna antingen påskynda uppkomsten av ghetton eller driva judarna — mer eller mindre utblottade — över gränserna. Alltsedan Österrike ockuperats och Wiens judar blivit offer för ett våld, varom särskilt Knickerbockers reseskildringar — överdrivna eller inte — givit världen en tillräckligt skrämmande föreställning, synas judarna blivit nästan fågelfria — med undantag för dem, som förpassats till koncentrationsläger.

Av alla vederhäftiga skildringar att döma — exempelvis Times' och prof. Åke Holmbäcks i Dagens Nyheter — måste det anses utslutet, att pogromerna varit en frukt av folkets spontana reaktion mot Grynspans död. Det är helt enkelt icke tänkbart, att

världens främsta polismakt behövt stå hjälplös, när synagogorna stukos i brand eller attentaten mot de judiska butikerna iscensattes. Allra minst kan Goebbels ha behövt 15 timmar på sig att »avblåsa» pogromerna. Tvärtom var en statlig antisemitisk eruption väntad; resande från Tyskland hade redan före mordet i Paris vetat berätta, att något »låg i luften». Tillvägagångssättet rimmar sig också med den taktik, som den nationalsocialistiska regimen både inrikespolitiskt och utrikespolitiskt med förkärlek brukat proba: man bearbetar avbidande opinionen i förväg, man pressar anspråken i höjden, och slutligen har man med någon yttre händelse som förevändning plötsligt och hårt slagit till. På detta sätt synes även den sista aktionen mot judarna enligt alla indicier vara ett led i det av diktaturerna med sådant mästernskap drivna växelspelet mellan propaganda och opinion, händelser och reaktion häremot.

Om syftet med aktionen kan man endast uppställa hypoteser. En är den officiella: att regimen verkligen menar att genom knäsettande av den otroliga straffrättsliga principen: en för alla och alla för en, kunna bland judarna utanför Tyskland injaga sådan medkänsla med judarna inom Tyskland, att de förre av fruktan för nya repressalier mot sina rasfränder skola avhålla sig från kampanj mot Tyskland. En annan hypotes är mera sannolik: att Tyskland på grund av sina militära ansträngningar, icke minst i samband med den tjeckoslovakiska affären, är i skriande behov av pengar. En tredje hypotes — ej heller osannolik — är, att Tyskland skulle känna sig av Münchenöverenskommelsen hindrat från att hämningslöst fullfölja sin penetration i Ost- och Sydosteuropa, varför det genom en drastisk åtgärd velat åstadkomma en rubbning av »vänskapen» med England för att på så sätt erhålla fria händer för sin expansion. En fjärde hypotes vore, att Tyskland ville begagna judefrågan som ett tillhygge i den propagandistiska striden om kolonier, i den meningen nämligen, att den nationalsocialistiska regimen skulle vilja visa upp för all världen, att avsaknaden av kolonier, dit judarna kunde föras, skulle tvinga tyskarna till våldsamma inskridanden hemma för judefrågans »lösning». Denna hypotes måste nog avskrivas, sedan Tyskland uppenbarligen sagt blankt nej till projektet på Eviankongressen att låta judarna få slå sig ned i landets förutvarande kolonialområde i Tanganjika; efter vad man nu förstår, kunde projektets realiserande möjligen skapa en lösning av den

tyska koloniseringsfrågan men absolut ingen lösning av tyskarnas kolonifråga.

Det har löpt många rykten på sistone angående de inre förhållandena i Tyskland i sammanhang med våldsdåden mot judarna. Ett synes säkert: att det råder en motsättning mellan Göring, trots att denne satt eller måst sätta sitt namn under konfiskationsdekretet, och Goebbels, varvid den förre skulle representera återhållsamheten, medan Goebbels ännu så länge åtnjuter den i rasfrågor fanatiska Hitlers öra; härpå tyder bl. a. att rikskanslern alltjämt enligt tidningarna upprätthåller förbindelser med den nästan sadistiske överantisemiten Streicher. Det finnes kanske skäl att fästa större avseende än hittills vid motsättningen Göring—Goebbels i tysk dagspolitik; varken från Tredje riket eller andra revolutionsländer äro urladdningar av personliga och ideologiska motsättningar någonting obekant. Både den omvittnade bristen på entusiasm hos tyska folket för ett krig mot Tjeckoslovakiet, när krigets tilltänkta vinster ändock kunde inhöstas på fredlig väg, och den av allt att döma stora kallsinnigheten bland de breda lagren mot de sista judeförföljelserna antyda, att det finns gränser även för en statlig propagandas förmåga att göra massorna blint troende.

Den framgång för sina in- och utrikespolitiska mål, som Tyskland hittills i accelererat tempo vunnit, synes ha förlett diktaturregimen att spänna bågen för högt. Det måste vara otänkbart, att aktionen mot judarna stärkt den inre fronten, vare sig det gäller sammanhållningen bland souscheferna eller det gäller vidmakthållandet av folkets okritiska förtröstan på ledningens rättfärdighet. Än mer har aktionen uppväckt ett världssamvete — som trots allt ännu är en icke negligeabel faktor — och framkallat en indignerad opinion i de mest skilda länder. U. S. A:s många energiska protester äro härvid icke minst uppseendeväckande fastän amerikanarnas behandling av negrerna minskar kraften i deras moraliska harmsenhet. Än betydelsefullare både för Tyskland och Europas fred kan bli, att den antisemitiska aktionens våldsamhet ger den Chamberlainska utjämningspolitikens motståndare i England en ökad chans till seger i det förestående underhusvalet. Så mycket svårförklarligare ter det sig, att våldspolitikerna mot judarna igångsatts i det ögonblick, då Tyskland och dess Führer tillvunnit sig en exceptionell prestige även bland människor, främmande för nazismens våldsåskådning, ja, t. o. m.

bland dess hätskaste motståndare världen runt; öppet eller fördolt ha allt flera måst med en viss sympati se, hur Tredje riket förmått samla den till bristningsgränsen splittrade nationen i en otrolig kraftutveckling och bl. a. avarbetat massarbetslösheten, brutit sig ur Versaillesdiktatets förödmjukelser samt utan krig löst de tyska nationalitetsproblemen i Österrike och Tjeckoslovakiet. Med ett slag har nazistregimen, genom sin rättslösa represalierpolitik mot en värnlös folkminoritet, förverkat det mesta i denna underström av sympatier.

Svensk Tidskrift har, sin germanska kulturtradition likmätigt

och trots svalget mellan nazismens nya läror och vår egen åskådning, städse eftersträvat att objektivt bedöma det nya Tysklands insatser på gott och ont; vi ha ej tvekat att ibland framhålla, att även en folkstyrelse kan ha viktiga lärdomar att hämta därifrån. Men vår tidskrift har även en annan tradition, hävdandet av rättsstatens idé, både mot yttre våld och mot partipolitisk övermakt. Vi skulle svika denna senare tradition, om vi icke förenade vår röst med alla dem, som rysa inför det nu passerade. Vi vilja ej uttala oss om, huruvida det varit möjligt att assimilera Tysklands judar — det bör blott erinras om att antisemitismen har gamla anor och djupa rötter i Tyskland, och det kan hända, att professor Böök har rätt i sitt påstående att tyskar och judar ej synas kunna sammanbo. Men det är ingen lösning att pressa ut det främmande folket i förtvivlan över gränserna, därmed spridande judefrågan — såsom de ideliga rapporterna från Tysklands grannländer visa — i koncentriska cirklar till andra länder. Det är upprörande, att det i tjugonde århundradet skall behöva finnas människor — onda eller goda, av vad ras de vara månne — som ställas utanför lag och rätt, berövas näringsfång och ägodelar, kastas i koncentrationsläger eller jagas i skogarna, ja, som ej ens genom mullvadsgångar kunna komma ut ur landet. På vidstående sida kan man i »Der Stürmer» för en av de senaste veckorna se antisemitismen i sin mest förråde form: en hel ras stämplas som kriminell, och tidningen aktar ej ens för rovt att dra in de minsta barnen — »den uppväxande förbrytargenerationen» — i hetsagitationen. Det kan ej tänkas en civilisation, förtjänt av detta namn, om elementära rättsgrundsatser, uppbyggda under seklers möda och utgörande ovillkorliga beståndsdelar i en västerländsk kultur, trampas i stoftet. Det som nu skett, mitt i Europas hjärta, är ett återfall i barbarisk atavism, värre än utrotningen av hugenotterna, därför att den västerländska kulturen ej bort trehundra år ha påbyggt förgäves. Det skedda är också, typiskt för det avkristnade officiella Tyskland, det brutalaste förnekande av de kristna humanitetsidealen. Det öppnar på vid gavel dörren till en helt annan värld än den gamla germanska rättstankens — den rättsstat, vilken Heinrich von Kleist tecknat i sin odödliga novell om Michael Kohlhaas, hästhandlaren i reformationens Tyskland, vilken väl fick bestiga schavotten som upprorsman men minuterna före avrättningen också gavs rätt och upprättelse i processen mot junkern.